

JIRÍ SEHNAL, *Varhanáři na Moravě 1500—1880*, cz. 1: A-L, „Časopis Moravského Muzea v Brně”, t. LXIV, 1979, s. 107—148, ryc. 8; cz. 2: M—Z, tamże t. LXV, 1980, s. 93—139, ryc. 14.

J. Sehnal, autor kilkunastu opracowań na temat organów w różnych miejscowościach Moraw, zestawił leksykon organmistrzów działających na Morawach lub zamiejscowych, lecz wykonujących instrumenty dla morawskich kościołów. Ramy chronologiczne słownika określa z jednej strony pojawienie się pierwszych informacji o organmistrzach, z drugiej zaś gwałtowny wzrost znaczenia fabrycznej produkcji tych instrumentów, jaki miał miejsce w końcu XIX w. Część słownikową pracy poprzedza wstęp zawierający krótkie informacje o rozwoju rzemiosła organmistrzowskiego oraz technice budowy organów. Autor przedstawia tu również źródła, z których korzystał oraz bogaty zestaw literatury. Uwzględnił w nim liczne prace dotyczące organów w Austrii i Czechach, na Słowacji, Śląsku i na Węgrzech. Nie pominął też opracowań polskich.

Poszczególne hasła słownika oprócz danych personalnych organmistrza (nazwisko, imię, data i miejsce urodzenia oraz śmierci, dane o dzieciach a także o mistrzu, u którego uczył się rzemiosła) zawierają też ogólną charakterystykę dzieł danego rzemieślnika przeznaczonych dla morawskich kościołów. W drugiej części hasła znajdujemy informacje o wykonanych zamówieniach (czas i miejsce), w tym również o naprawach, zakresie prac i pobranym wynagrodzeniu. W niektórych hasłach zamieszczono też dane o pracach wykonanych poza Morawami (Austria, Czechy, Śląsk). Część słownikową zamykają: zestawienie morawskich miast, w których działały warsztaty produkujące organy, oraz chronologiczny wykaz organmistrzów pracujących w Brnie, Kraliku, Ołomuńcu, Opawie i Znajmie. Tekst uzupełniają oryginalne szkice prospektów organowych z drugiej połowy XVIII i z XIX wieku.

Praca J. Sehnala może być przydatna także dla polskich badaczy specyficznego fragmentu kultury materialnej¹, jakim są instrumenty muzyczne, zaś przede

¹ Por. J. Gołos, *Organy jako przedmiot badań historii kultury materialnej*, „Kw. HKM”, R. XVII, 1969, nr 3, s. 465—471; zob. też *Historia Kultury Materialnej Polski*, t. IV: od połowy XVII do końca XVIII w., red. Z. Kamińska, B. Baranowski, Wrocław 1978, s. 390, 392.

wszystkim organizacji i techniki ich produkcji, w wypadku organów szczególnie skomplikowanej, wymagającej łączenia przez organmistrza wielu umiejętności rzemieślniczych i artystycznych.

A. Klonder